

ביקור הגברת הצעירה

נזכרתי בכך השבוע, כאשר ניסיתי לתהות על סוד ביקורם של ג'יין פונדה ותום היידן.

בנמלה-התעופה נתקבל הזוג עליידי לימוזינה שחורה גדולה של משרד-החוץ. במשך כל מהלך הביקור היו השניים אורחיה של ממשלת-בגין, שקבעה במידה רבה לאן יסעו, עם מי ייפגשו, וגם עם מי לא ייפגשו. בכל הפעולותיה תבעה ג'יין מראש שלא יזכר על פוליטיקה, ובמיוחד לא על הסיכוסך הישראלי-ערבי. היא סירבה לעשות את המחווה הקטן ביותר לטובת מחנה-השלום הישראלי, ואף לשגר לו ברכה כלשהי. פה ושם נפגשו היא ובעלה בחטף עם אנשי-השלום (אני ביקרתי אצלם לפי הזמנת תום היידן), אך בכנסת התרועעו עם חברי-כנסת של הליכוד, כמו זלמן שובל, המסביר המשופשף של ממשלת-בגין. בכל שעות היום היו מוקפים בפסידיה-התע-מולה של משרד-החוץ, שבוודאי לא הסבירו להם את הפסול שבמדיניות ההתנחלות או את הטענות של העם הפלסטיני.

גולת-ההכותרת הסימלית היתה אותה תקריט במבואת בית-לחם, מעבר לקו הירוק, שבה פתחו אנשי מישמר-הגבול באש על עיתונאים שילוו אותה. הכתבים נצמדו ללימוזינה השחורה שלה, מתוך תיקויות-שווא שג'יין תפגש בכל זאת עם אישיות פלסטינית כלשהי, ושניתן יהיה לצלם פגישה זו. לא היה חסר הרבה כדי שכתבים של שבועון השייך למחנה-השלום ייהרגו על-ידי שוטרי הכיבוש, שפרשו את חסותם על ג'יין פונדה. איוו סני-סציה עולמית זאת יכלה להיות!

מה ההסבר לתופעה מוזרה זו? איך נפלה ג'יין הגדור לה, הלוחמת הנועזת למען השלום, גיבורת תנועת-ההת-נגדות למילחמת-ויאטנאם, האורחת של האנז'י ביד ממי-שלת בגין, המייצגת את כל הפסול והנתעב בעינייה? פונדה לא היתה זקוקה להכנסת-האורחים של משרד-החוץ. היא די עשירה כדי לממן בעצמה את ביקורה. היא גם לא נפלה בשבי מתוך תמימות. תום היידן עצמו פנה, ערב הביקור, לקונסול הישראלי בלוס-אנג'לס וביקש את חסות משרד-החוץ.

פיתרון התעלומה טמון בתוכניותיו הפוליטיות של תום היידן. הוא מבקש להיבחר לקונגרס, כדי להיאבק על נושאים כמו "דמוקרטיה כלכלית" ושימור הסביבה. לשם כך הוא זקוק לקולות היהודים. ביקורו בארץ נועד מראש לשרת מטרה זו בלבד. לידידה של ג'יין, מסיק הסרטים ארנון מליצ'ן, היה נדמה ששיכנע אותה לבוא לארץ כדי לעזור לתיאטרון חיפה. אך בעיני היידן ופונדה היתה זאת רק עילה. זה היה מסע-בחירות שיגרתי.

כאשר שאלתי את תום היידן, איש רציני וסימפאטי, מדוע אינו עושה משהו למען מחנה-השלום הישראלי, העומד כאן באותו מאבק קשה כמו מתנגדי מילחמת-ויאט-נאם בארצות-הברית, השיב כי לדעתו לא יביא לנו הדבר תועלת רבה, אם תוך כדי כך ינודה הזוג על-ידי יהדות ארצות-הברית.

איכשהו ריחפה על הביקור דמותה של ואנסה רדגרייב, שתמיכתה הקיצונית בעניין הפלסטיני הפכה אותה נושא לשינאה לזהות יהדות ארצות-הברית. ג'יין פונדה היתה קרובה מדי אליה, מבחינה אישית. נדמה כאילו הביקור לירושלים נועד לנתק אחת ולתמיד את תדמיתה מזו של הגיבורה השנייה של הסרט ג'וליה.

מימי בת הנילוס

אנורו אליסאדאט לא הזכיר את שמה. כאשר השיב לשאלותיו של אהוד יערי, בשבוע שעבר, הזכיר אשה אלמונית, שסירבה להשכיר דירה לשגרירי ישראל בקאהיר. נשיא-מצריים השתדל להסביר את עמדתה כביטוי טבעי לדעות קדומות ששרדו מן העבר.

כל אדם המצוי בחברה הגבוהה בקאהיר ידע היטב למי הוא מתכוון: מימי תוליימאט. הכרתה את מימי תולדת למישפחה אליסאדאט עצמה. בעת אחד מביקורי הראי-שונים בקאהיר, כאשר שר-חחתי עם ג'יהאן אליסא-דאט, התעניינה לדעת איך אני מבלה בעיר, ואם אני בא במגע עם חתך מייצג את החברה המצרית, כי שאמרתי לה כי אני "להוט מאוד להכיר אנשים רבים ככל האפשר, פנתה אל מז-כירה המדינה הצעיר, אח-מד פאווי, ואמרה לו בער-בית: "תגיד למימי לארגן מסיבה בבילון".

כך הכרתי את מימי הי-מקסימה — אשת-חברה פעלתנית, הדוברת ערבית, צרפתית ואנגלית על בורין.

ומי יודע מה עוד. מימי היא בתה של רוו אלייזב'ת האגדתית, השחקנית שייסדה שבועון הנושא את שמה, ואחותו של הסופר-העיתונאי המבריק, איהסאן עבד-אליקדוס. היא נציגה מובהקת של שיכבת-העילית המצרית — תרבותית, נמוכת-יקומה, מטופחת, שופעת-חיים. משכילה אינת-טעם (המשך בעמוד 48)

התנועה השמאלית החוץ-פרלמנטרית בגרמניה, ושאלה אם אני מוכן להתראיין עליידיה. הסכמת. למחרת היום הופיעה בבית-המלון שלי, מצויינת ברשמי-קול. שוחחנו שהעשייתיים, זה לא היה ראיון עיי-תונאי במובן המקובל, אלא חילופי-דעות חופשיים על מיוגון רחב של בעיות ימינו.

בין השאר התלוננה הצעירה על-כך ששגריר ישראל

הלימוזינה השחורה ודיווי מישמר-הגבול

בבון, אשר בן-גנתן, מודהה בפומבי עם אילי הימין בגרמניה ותוקף בחמת-זעם את השמאל. מכאן ברור, אמרה הצעירה, שישראל שייכת לחזית האימפריאליסטית העולמית, ושכל שוחרי-קידמה חייב להילחם בה. השבתי כי ישראל אמנם שייכת לגוש המערבי, אך שזוהי תוצאה של מצב-המילחמה הקיים בינה והעולם הערבי. במילחמה כזאת, כל צד מחפש לו בעלי-ברית. מי שרוצה לשתרר את ישראל ואת הערבים גם יחד מן התלות במעצמות-העל צריך לשאוף לסיום המילחמה. ואשר לאשר בן-גנתן, הרי הוא יודע אצלנו בכינוי "ארתור היפה" ולא "ארתור החכם", ידוע כי בן-גנתן הוא — — — חוששני כי בלהט השיחה הפלסטיני כינוי לא-כל-כך פרלמנטרי, זה שבו משתמש לאחרונה האדון סמי פלא-טוירון.

שכחתי את השיחה, כעבור חודש הגיעו אלי קריאות נזעמות. המראינת הצעירה מטרה לעלון האופוזיציה החוץ-פרלמנטרית בברלין קטע קטנטן מן הראיון — ובו הדברים שאמרתי על בן-גנתן. הקטע הוצא מכל הקשר סביר, והתקבל הרושם שאני סתם מגדף את השגריר.

העניין הועלה בכנסת, שרהחוק אבא אבן אמר כמה דברים חריפים על חברי-כנסת ישראלי המעליב בנכר את שגריר מדינתו.

רגותי על אותה צעירה, ואמרתי לעצמי בליבי שקנאי השמאל הקיצוני מוכנים להשתמש בכל אמצעי, פסול ככל שיהיה, כדי להשיג את מטרתיהם המהפכניות. שמה של אותה צעירה היה ביאטה קלארספלד. כעבור

זמן נודעה כ"ציידת הנאצים", וזכתה בפירסום עולמי בשל הרפתקותיה.

היא גם הגיעה לישראל, וראה זה פלא — בישראל חיוה אך ורק אחרי אנשי הימין. היא הפכה בת-תפנו-קים של שמואל תמיר, שהיה באותה תקופה, אחרי מיל-המת ששת-הימים, נציג הימין הקיצוני ביותר, ושייצג או דיעות הדומות לאותן המופצות כיום על-ידי תנועת-התחייה.

הצעירה שלחמה באשר בן-גנתן, מפני שהיה בעיניה פאשיסט, התיידדה עם ראשי מחנה-הסיפוח, אשר בהשוואה אליהם, "ארתור היפה" הוא יונה מופלגת. מנחם בגין אהב אותה, משה שמיר מעריך אותה, שמואל תמיר מנצל אותה.

מאז הורהרתי לא פעם בתופעה זו. הסתבר לי כי גם אנשי השמאל הקיצוני לשעבר אינם מחוסנים מפני כוח-המשיכה של בעלי-השררה וראשי-ממשלה, היכולים להעניק כבוד, פירסום ומשאבים אחרים.

העיניים הן המפתיעות ביותר, הן כחולות, מאירות. גם מי שראה את פניה בסרטים רבים, עד שהפכו מוכרות כמו פני ידידה ותיקה, אינו מוכן לעיניים אלה.

מי שחשש שמה ג'יין האדם תהיה שונה מאוד מג'יין השחקנית, כפי שמסתבר לעיתים כה קרובות כאשר מכיר רים שחקניות-קולנוע פנים-אל-פנים, יכול היה להירגע. זוהי אותה ג'יין פונדה — אשה צעירה הבוטחת בעצמה, בעלת דעות נחרצות, מקסימה כשהיא רוצה להיות מק-סימה, בלתי-סבלנית במיקצת.

היא קודם כל שחקנית, בכל רמ"ח אבריה. כשנכנסה לאולס-הנשפים של מלון הילטון בירושלים, מארת באלור מת הזרקור, ידעה אינסטינקטיבית מה לעשות. היא דייתה על קביה. קביים חרשים, שהשתמשה בהם באותו יום בפעם הראשונה בחייה.

היא סיפרה לי לאחר מכן שלא ידעה איך להשתמש בהם כדי לעלות במדרגות הבמה — האם לשים קודם את קבייה על המדרגה הי-גבוהה יותר, ולהעביר אליה הם את גופה, או לשים קוד-דם את הרגל שלא נפגעה, ולמשוך את הקביים אח-ריה, אך לא היתה לה כל בעייה לגבי השימוש בי-קביים כבאביון בימתי. היא הרימה קב אחד למעלה, לאות ניצחון, והקהל הריע. "אנו נתגבר".

כמה קטעים מסרטיה הו-כירו לקהל, לפני כן, ש-היא שחקנית גדולה. אמנם, בסרט ג'וליה מאפילה עליה ואנסה רדגרייב, המעצבת בקטע קטן דמות בלתי-נשכחת. אך ג'יין בולטת בכל הקטעים כבת דורנו, אדם שאיכפת לו, המוכן להאבק על כל דבר חשוב — השלום. איכות-החיים, הסביבה, זכויות-האדם, שיויון האשה.

כשהיא עולה על הבמה, היא תוקפנית וביקורתית. כשהיא יורדת (יעקוב אחימאיר ודניאל פאר) שואלים אותה למה התכוונה כאשר אמרה, בשעת, כרויכך, היא עונה קצרות: "אני זוכרת שאמרתי את זה, ואם אמרתי, אני זוכרת למה התכוונתי".

השניים נדהמים, מתאפקים, ממשיכים לשאול. אט-אט הופכת ג'יין האדם לג'יין השחקנית. התוקפנות נעלמת. העיניים מאירות כמגדלורים המופיעים ביד אמן, הקסט הפונדאי נשפך בזרם אדיר, התשובות קולחות. היא אר-מרת את כל הדברים הנכונים, הצפויים. ישראל נהדרת, אומה אמיצה ומלהיבה, הקיבוצים מפלאים. הקהל מתמוגג. יש יקורת — אבל רק על דברים אמריקאיים. "רוי נאלד רגן היה שחקן רע, ואם ייבחר, יהיה נשיא רע".

צחוק. מחיאות-כפיים. הנה ג'יין הלוחמת. השאלות צפירות, והתשובות מוכנות. האם אינה מנצלת את מעמדה המיסודי — כשחקנית קולנוע — לשם תע-מולה פוליטית? בהחלט. אם זכתה בפירסום ובמעמד, מדוע שלא תשתמש בהם לשם מטרת טובות? וכי-לאחר מכן, בסוויטה שלה בקומה ה-20 של מלון הילטון, היא יושבת בפניה של ספה, משוחחת כדי להת-פרק מן המתח, ככל אמן או נואם אחרי הופעה פומבית. איש אינו מעז לעשן — הכל יודעים שהיא חסידת האקר-לוגיה ואולי העשן יפריע לה.

שני הילדים משתוללים על מיטת-ההשדה המתקפלות, שהוקמו בחדר-האורחים של הסוויטה. תום היידן עומד בפניה ודן בתוכנית-הביקור של יום-המחרת. ברור שהוא הבוס במישפחה. האיש הנותן את הטון. אין הוא בעלה של ג'יין פונדה. ג'יין היא אשתו של תום היידן, האק-טיביסט הפוליטי, הוגה-הדעות של השמאל.

אחרי-החצות מתגלים בפני ג'יין סימנים של עייפות. אחרוני האורחים מסתלקים, אחרי יום שלם של סיורים מפרכים, על קביים, כשהרגל מכאיבה, היא עדיין שולטת בעצמה, משיבה על שאלות, מתנהגת בטבעיות. שוב בולט הדמיון המדהים בינה ובין אביה. הלסת התחתונה הבולטת, הסנטר המוצק, הבעת-הפנים הפגיעה איכשהו. מה מקורה של מישפחת פונדה? היא באה מגנואה, מספרת ג'יין. באחת ההפיכות התכופות בעיר, בימי הרנסאנס, נמצא אביה-מישפחה בצד הלא-יכון. הוא נאלץ לברוח, נמלט לאמסטרדם שבהולנד. עם ראשית העלייה לארצות-העולם החדש, עברו גם בני מישפחת פונדה למריקה. הם התיישבו לא הרחק מן העיירה ניו-אמסטרדאם, שהפכה לאחר-מכן לניו-יורק. העיירה פונדה עדיין קיימת, ושם נפגשו לא מכבר כל צאצאי המיש-פחה — 85 פונדאים בסך-הכל. כפי שמציינת ג'יין בשמן של גאוה.

הלימוזינה השחורה

לפני כ-15 שנים הוזמנתי בפאריס להרצות באסיפה של אירגון אשר רשם על דיגלו את המילחמה באנטי-שמיות ובגזענות. בשעת ההרצאה לכדה את מבטי צעירה נאה, בלונדית, רצינית, שהקשיבה בריכות. אחרי ההר-צאה ניגשה אלי, הציגה את עצמה כנציגה של ביטאון